

Az Athenaeum a szovjet-magyar kulturális kapcsolatok szolgálatában

1945. január. Az Athenaeum-nyomda nyirkos-hideg, ablaktalan helyiségében már megkezdődnek a fűrészt, rosszuléplált, hetek óta a nyomda pincéjében lakó munkások, — pedig még sivitanak az aknák. Budán még várakoznak a farsangi seregek! A nyomdászok átkozódnak: munkahelyeiket szétrombolta a náci örület. Még pedig alaposan, mert hiszen ravaszul a szedőgépek és rotációsok pótolhatatlan alkatrészeit tették tönkre úgy, hogy szinte reménytelennek látszik a munka megindítása. Mégis: január utolsó napjaiban már itt készül az Új Szó és egész februárban itt készülnek a felszabadult város nyomtatványai, a pártok plakátjai, a Nemzeti Bizottság rendelkezései, szinte innét kezdődnek a határból éppen csak tápáskodó város vérkeringése.

Ma, két és fél évvel később már újra 26 szedőgép dolgozik a békebeli 36-tal szemben, pedig a felszabadulás után csak az a négy volt ep, amelyet sikerült elrejtetni a vandál pusztítók elől. Közvetlenül a felszabaduláskor mind a hat rotációs beteg-néhent és most — mind a hat vidáman köpködi az újságok tüzéreit. Az 1938-ban dolgozó 620 munkásból a felszabadulás utánra csak 350 maradt. Most — 950 dolgozó veszi fel naponta a munkát a nagy nyomda különböző osztályain.

Ezekről a kérdésekről beszélgetünk az Athenaeum kiűnő — munkásból lett — vezérigazgatójával, *Palkó Sándorral*. A vezérigazgató büszkén sorolja a számokat. Van is oka a büszkeségre.

— Nagy bajunk az, hogy Horthyék és a nyilasok a legravaszabb módszerekkel pusztították ki szakmánk színévirágát és például a gépszedők-nél olyan nagy a munkáshiány,

hogy a meglévő gépszedők a fizikai lehetőség házáraig ki vannak használva. Mi úgy próbálunk segíteni ezen a bajon, hogy *úttörőként fellálltunk egy külön tanoncműhelyt*, ahol mesterszedő vezetésével neveljük az új szedőgenerációt.

A nyomda szociális intézményeiről kérdezzük.

— Remek kultúrtermünk már hónapok óta teljesíti hivatását. Vajtan egy volt grófi kastélyt szereztünk meg munkásaink részére, akik közül az idén nyáron már 400-an ott nyaraltak. Munkásaink szociális és kultúrügyeinek kielégítésére eddig havonta bruttóbevételünk 1 százalékát fordítottuk. A hároméves terv idején ezt a hozzájárulást havi 20.000 forintban állapítottuk meg. A mi külön hároméves tervünkben tanoncinternátus létesítése, napközi otthon megteremtése, baktóni üdülő szervezése és — már a legközelebbi jövőben — tornaterem építése szerepel. Sportegyletünk eredményei széles körben ismeretesek!

Végül elmondja *Palkó* vezérigazgató, hogy az OTI által nyújtott betegsegélyt az Athenaeum kiegészítette a fizetés mértékére; ezzel a kezdeményezésével megelőzve minden más magyar vállalatot!

Azután munkatársait, a kiűnő racionalizálási eredményeket elért *Gorszky* nyomdaigazgatót és *Solt* igazgatót dicséri. (Utóbbinak sikerült aránylag kevés könyvért Romániából egy vagón ablaküvegeket szerezni és ma már duplán be vannak üvegezve a hatalmas Athenaeum épületek!)

Solt igazgató azonban más — bennünket érdeklő — kérdésekről is tájékoztatást ad. A vezetése alatt álló *könyvkiadó osztály szovjetvonatko-*

zású adatait mondja el, melyekből kiderül, hogy az Athenaeum azok közé a vállalatok közé tartozik, amelyek a leghatékonyabban járultak hozzá a szovjet kultúra megismertetéséhez és ezen keresztül a szovjet-magyar barátság kiépítéséhez. Az általa kiadott könyvek közül megemlítjük a Sztálin-díjas *Ján »Dzsingisz kán«* című művét, *Ilja Ehrenburg* nagyszerű *»Amerikában«* című könyvét, *Gorkijnak Gábor Andor* fordításában megjelent, Magyarországon is komoly tetszést aratott *»Jegor Bulicsov«*-ját. Ez a könyv a népszerű 3—380 forintos »zsebkönyvtár«-sorozatban jelent meg.) Az Athenaeum adta ki *Jefimov* zseniális karikatúra-gyűjteményét a *»Hitler-bandá«*-ról. Itt jelent meg a világhírű *Sztaniszlav-szkij »Egy színész felkészül«* című műve és *Leontyevtől »A második világháború eredete és jellege.«*

Váratlan nagy érdeklődést keltett Magyarországon egy nem szép-irodalmi szovjet mű: *Berman »Az autóvezetés ABC-je«* is. Ez a kézikönyv egészen új szempontok szerint tanítja a szovjet ifjúságot az autó vezetésére és szeretetére és Magyarországon is sikert aratott. Érdekes megjegyezni, hogy az Athenaeum *Berman* főhadnaggyal Budapesten, még a város ostroma idején állapodott meg a könyv kiadásáról!

Érdemes elsorolni a szovjet könyvek kiadásával kapcsolatos terveket is. Most dolgozzák át az eredetileg részben idejétmúlt adatok alapján — *Bolgár Elek* szerkesztésében — készült *»Szovjetunió«* című mű első kötetét és már készülnek — friss, új anyag feldolgozásával — a további kötetek is. A hézagpótló mű az első olyan lesz, amely egységes áttekinthető képet nyújt Magyarország négy szomszédjáról. A művet az Athenaeum az Októberi Forradalom 30 éves megünneplésének napjára akarta kihozni, technikai okok miatt azonban a terv bizonyos halasztást szenved. Fordítás alatt van *Csapigin »Sztálin Rázin«* című nagy történelmi regénye és *Kozsevnyikov* Volga-regénye, *»Az óceán testvére«*.

Ugyancsak az Októberi Forradalom évfordulójára akarják kiadni az *»Európai irodalom kincsháza«*-sorozatban a *Trócsányi Zoltán* szerkesztésében megjelenő *»Orosz irodalom kincsháza«* című művet, mely a progresszív orosz irodalom jeleseit mutatja be Majakovszkijig. *Gábor Andor* szerkesztésében munkában van egy hatkötéses orosz klasszikus kiadvány, mely *Puskin, Lermontov, Nyekraszov, Jeszenyin, Blok* és *Majakovszkij* válogatott műveit tárja az olvasó elé.

Külön fejezetet érdemelnek magyar baloldali írók művei, melyekből egész sorozatravalót adott ki az Athenaeum. *Lukács György »Az újabb német irodalom története«, Gergely Sándor »Uriszék«* és *»Nagy tábor«, Háy Gyula »Tiszazug«* és *»A partizánok tükre«, Gábor Andor »Összegyűjtött versei«, Szántó Béla »A magyar munkásmozgalom 1944-ig«, Kassai Géza »A Szovjetunió nemzetiségi politikája«, Illés Béla »Aranyliba«, »Találkozások«, »Tűz Moszkva alatt«* e sorozat legismertebb művei. Az Athenaeum hozta ki a másnemzetiségű haladószellemű írók közül *Elsa Triolet-től »A művész a viharban«*-t, *Priestley »Oroszországi utazás«*-át, *Roosevelt »Amerika útja«*-t, *Taylor Caldwell* amerikai munkásíró műveit, vagy *Aragon* monumentális munkáját *»Az omnibusz tetején«* címmel. A partizánírók közül megemlítjük a magyar *Dékán István »Vihar Ukrajnában«,* vagy a franciaországi magyar partizán *Gereblyés László »Árnyak az időben«* című könyveit.

*

Akár az újjáépítésben végzett kitűnő teljesítményt nézzük, akár a szinte példátlan munkásjóléti és kulturális tevékenységet tekintjük, akár a szovjet-magyar barátságot ápoló munkát vizsgáljuk, meg kell állapítanunk, hogy az Athenaeum — élén kitűnő vezetőségével — jól végzi minden viszonylatban missziót jelentő munkáját.

L. B.